

Nr. 32 Sickness/Vereniging Tegen de Kwakzalverij

Gerechtshof Amsterdam 31 mei 2007

Arrest in de zaak van:

Maria Sickness, wonende te 's-Gravenhage, appellante, procureur: mr. C.J. Blauw,

tegen

de vereniging Vereniging Tegen de Kwakzalverij, gevestigd te Amsterdam en Cornelis Nicolaas Maria Renckens, wonende te Hoorn, geïntimeerden, procureur: mr. G.W. Kernkamp.

Partijen worden hierna Sickness, de Vereniging en Renckens genoemd.

1. Het geding in hoger beroep

1.1. Bij dagvaarding van 26 september 2005 is Sickness in hoger beroep gekomen van het vonnis dat de rechtbank Amsterdam onder rolnummer H 04.170 tussen partijen heeft gewezen en dat is uitgesproken op 3 augustus 2005.

1.2. Bij memorie heeft Sickness één algemene grief en vervolgens elf genummerde grieven tegen dit vonnis aangevoerd, producties overgelegd en geconcludeerd dat het hof dat vonnis zal vernietigen, met instandhouding van de afwijzing van de vorderingen van de Vereniging en Renckens in voorwaardelijke reconventie en, opnieuw rechtdoende, de vorderingen in conventie van Sickness zal toewijzen, met veroordeling van de Vereniging en Renckens in de kosten van het geding in beide instanties.

1.3. Bij memorie van antwoord hebben de Vereniging en Renckens de grieven bestreden, producties overgelegd en geconcludeerd dat het hof het vonnis waarvan beroep zal bekrachtigen, althans de voorwaardelijke reconventionele vordering alsnog zal toewijzen, met veroordeling van Sickness in de kosten van de procedure.

1.4. Sickness heeft een akte uitlating producties genomen.

1.5. Vervolgens hebben partijen hun zaak aan de hand van overgelegde pleitnotities op 3 april 2007 voor het hof doen bepleiten, Sickness door mr. M. van Olden, advocaat te Haarlem en de Vereniging en Renckens door mr. S.N. Vlaar, advocaat te Amsterdam. Beide partijen hebben bij akte producties in het geding gebracht. Sickness heeft tevens een productie aan de pleitnota gehecht waartegen door de Vereniging en Renckens geen bezwaar is gemaakt.

1.6. Ten slotte hebben partijen het hof verzocht op basis van de reeds overgelegde kopiedossiers arrest te wijzen.

2. De feiten

Onder 1.a tot en met 1.g heeft de rechtbank een aantal feiten als vaststaand tussen partijen aangenomen. Hiertegegen is geen der grieven gericht. Onder verwijzing naar die feitenvaststelling gaat het hof (voorts) van het volgende uit:

2.1. Sickness is arts en sinds 1965 werkzaam op het gebied van de orthomanele geneeskunde (OMG).

2.2. Renckens is sinds 1988 voorzitter van de Vereniging. Op 14 oktober 2000 heeft de Vereniging ter gelegenheid van een jaarcongres de bundel 'Kwakzalverij in de twintigste eeuw' (hierna: de publicatie) uitgegeven, met als ondertitel 'DE TOPTWINTIG, zoals in oktober 2000 vastgesteld door de Vereniging tegen de Kwakzalverij'. De publicatie bevat een lijst van de twintig grootste kwakzalvers van de twintigste eeuw (hierna: de lijst) met over ieder van hen een hoofdstuk. Alle bijdragen in de publicatie zijn geschreven door Renckens. Sickness wordt op de lijst als zevende vermeld.

2.3. De lijst is opgesteld op grond van een enquête onder de leden van de Vereniging of – zoals door Renckens ten pleidooie in hoger beroep nader is gepreciseerd – door middel van stemming door de aanwezigen op het congres, waarbij, zoals blijkt uit de overgelegde publicatie, is uitgegaan van – kort gezegd – de volgende toetsingscriteria:

A. Opleidingsniveau

- B. Aard van de therapie
- C. Toegebrachte schade
- D. Agressie tegen reguliere geneeskunde
- E. Duur carrière
- F. Materieel gewin
- G. Veroordelingen (met onderverdeling tussen artsen en niet-artsen)
- H. Aanwijzingen voor oplichting
- I. Publicaties
- J. Schoolvorming
- H. (bedoeld zal zijn K, hof) Politieke steun.

2.4. De publicatie bevat onder het kopje 'definitie' de volgende tekst:

De definitie van kwakzalverij, die leidraad is geweest en zal zijn bij de beoordeling van de twintigste eeuwse kwakzalvers, kan als volgt worden samengevat:

Kwakzalverij is:

- (a) *elk beroepsmatig handelen c.q. het verlenen van raad of bijstand in relatie tot de gezondheidstoestand van mens of dier*
- (b) *dat niet gefundeerd is op toetsbare en voor die tijd logische dan wel empirisch-houdbare hypothesen en theorieën*
- (c) *die actief onder het publiek worden verspreid ('overpromotion')*
- (d) *zonder dat toetsing binnen de beroepsgroep op effectiviteit en veiligheid heeft plaatsgevonden en*
- (e) *die (veelal) zonder overleg met medebehandelaars wordt toegepast.*

2.5. De lijst is gepubliceerd in de Volkskrant van 16 oktober 2000, de krant NEWS.nl van 13 oktober 2000 en Panorama nr. 44 van 2000, zonder vermelding van de onder 2.4 genoemde definitie.

2.6. In 2001 is op naam van Renckens c.s. een boekje uitgegeven door De Stichting Skepsis, getiteld 'Genezen is het woord niet', met als ondertitel 'Biografische schetsen van de twintig meest notoire genezers van de twintigste eeuw'. De inhoud is vrijwel hetzelfde als de onder 2.2 genoemde publicatie, inclusief de lijst en de vermelding daarop van Sickness op nummer zeven. In confesso is dat de term 'kwakzalver' en de term 'notoire genezer' in semantische zin samenvallen.

2.7. Op 14 december 1990 zijn aan de economische faculteit van de Erasmus Universiteit te Rotterdam de twee artsen J.W.B. Albers en E.D. Keizer gepromoveerd op het proefschrift 'Een onderzoek naar de waarde van orthomanele geneeskunde'. In de samenvatting is onder meer vermeld: 'De conclusie van dit prospectief beschrijvende onderzoek is, dat de gevolgde werkwijze, waarbij alleen de mening van de patiënt gevraagd is, zinvolle gegevens oplevert. In de periode met orthomanele behandeling gaan ongeveer twee op de drie patiënten in hun algemene toestand vooruit, hetgeen de vooruitgang in de wachtperiode duidelijk overtreft. De resultaten geven steun aan de veronderstelling dat de behandeling met OMG een positief effect heeft op het algemeen welbevinden van de patiënten en op veel van hun klachten. Het is aan te bevelen verder onderzoek te verrichten naar de resultaten op langere termijn en naar de effecten van orthomanele behandeling op interne klachten.'

2.8. In Van Dale, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, 13e druk (hierna: de Van Dale) staat onder 'kwakzalver': 'Iem. die nutteloze middelen toepast ter genezing van de een of andere ziekte of middelen beweert te kennen tegen alle mogelijk ziekten, ofwel iem. die zulke middelen, meestal met veel ophef, te koop aanbiedt; – onbevoegd beoefenaar van de geneeskunst. (fig) iem. die het publiek wat op de mouw wil spelden, syn. boerenbedrieger, oplichter, knoeier.'

3. Beoordeling in hoger beroep

3.1. Beoordeeld dient te worden de vraag of de Vereniging en Renckens onrechtmatig hebben gehandeld jegens Sickness door haar op te nemen in de publicatie, althans de lijst, van kwakzalvers in 2000 en de publicatie, althans de lijst, van notoire genezers in 2001, als bedoeld onder 2.2 en 2.6.

Hierbij dienen twee hoogwaardige maatschappelijke belangen tegen elkaar te worden afgewogen: het belang van Sickness niet lichtvaardig te worden blootgesteld aan publicaties die haar eer, goede naam en integriteit aantasten en het belang – waar de Vereniging, waarvan Renckens als voorzitter bij uitstek de representant is, voor opkomt – dat misstanden die de samenleving raken niet, door gebrek aan bekendheid bij het grote publiek, kunnen blijven voortbestaan.

Bij de vereiste afweging van deze twee belangen dienen alle relevante feiten en omstandigheden van het geval te worden betrokken.

3.2. Grief 1 richt zich tegen de uitleg die de rechtbank geeft van de term kwakzalverij. Deze grief is gegrond.

De Vereniging en Renckens stellen – onder meer onder punt 2 van de conclusie van antwoord – ‘In de praktijk neemt de Vereniging deel aan het publieke debat over allerlei geneeswijzen, die een zekere werking wordt toegedicht, waarbij die werking niet door wetenschappelijk onderzoek wordt gescreend. De Vereniging ziet het als haar taak om het publiek te waarschuwen tegen dergelijke geneeswijzen. De Vereniging dient daarmee een publiek belang.’ De Vereniging en Renckens geven hiermee zelf aan dat zij zich niet richten op een beperkte doelgroep met medisch-wetenschappelijke kennis, maar op het grote publiek. Zij dienen er dan ook rekening mee te houden – dat is immers het doel – dat de lijst van kwakzalvers wordt gepubliceerd in niet medisch-wetenschappelijke tijdschriften, zoals ook inderdaad is gebeurd. De gemiddelde lezer van de Volkskrant, News.nl, Panorama of andere krant of ander tijdschrift zal bij het lezen van de publicatie en de lijst bij de term ‘kwakzalver’ daaraan een negatieve betekenis toekennen overeenkomstig de uitleg in Van Dale, reeds omdat de door de Vereniging en Renckens gegeven uitleg van de term (doorgaans) niet in die krant of dat tijdschrift zal worden gepubliceerd. Maar zelfs al zou die beperkte betekenis wel worden genoemd, dan nog zal de gemiddelde lezer de in het gewone spraakgebruik gangbare negatieve gevoelswaarde aan het woord toekennen. Voor een arts als Sickesz vormt deze connotatie van boerenbedrieger, oplichter en knoeier ontegenzeggelijk een ernstige aantasting van haar professionele en persoonlijke integriteit. Aangezien de Vereniging voor ca 65% bestaat uit artsen zal aan haar publicaties bovendien een zeker gezag worden toegekend.

3.3. Grief 2 richt zich tegen de toetsing door de rechtbank van OMG aan de vijf onder 2.4. genoemde door de Vereniging en Renckens gehanteerde criteria. Gelet op het hiervoor onder 3.2 overwogene is deze grief eveneens gegrond. Nu de definitie van de term kwakzalver van de Vereniging en Renckens niet als uitgangspunt kan worden genomen, kan ook niet op grond van daar genoemde criteria worden getoetst of Sickesz terecht een kwakzalver wordt genoemd.

3.4. In grief 4 richt Sickesz zich tegen de overweging van de rechtbank dat vaststaat dat er onderzoeksmethoden bestaan die een therapie als OMG kunnen toetsen aan de norm van evidence based onderzoek (EBM) doch dat er geen wetenschappelijk onderzoek naar OMG is gedaan dat in één van de EBM categorieën valt.

Sickesz stelt terecht dat de rechtbank er kennelijk – en ten onrechte – van uitgaat dat de EBM dé (enige) norm is voor de toetsing aan de kwakzalvercriteria van Renckens. Niet valt in te zien dat voldoen aan de EBM-norm de enige manier is om aan de kwalificatie kwakzalverij te ontkomen. De ‘kwakzalvercriteria’ van de Vereniging en Renckens zijn immers niet maatgevend nu de uitleg van het begrip kwakzalver van Van Dale als uitgangspunt wordt gehanteerd. Bezien dient te worden of de behandelmethoden van Sickesz en derhalve van OMG vallen onder de kwalificatie kwakzalverij in de betekenis van Van Dale.

Hiertoe is onder meer van belang het proefschrift van Albers en Keizer, waaruit in elk geval blijkt dat twee op de drie van de met OMG behandelde patiënten er in hun algemene toestand op vooruit zeggen te gaan en een gunstig effect op hun klachten ervaren. Reeds op grond hiervan stelt het hof vast dat OMG niet ‘nutteloos’ is als bedoeld in de definitie van Van Dale, laat staan dat Sickesz als beoefenaar van OMG bestempeld zou mogen worden als boerenbedrieger, oplichter of knoeier. Daarnaast is voor de kwalificatie van de beoefenaren van OMG van belang dat de meeste zorgverzekeraars OMG vergoeden, zoals niet, althans onvoldoende, betwist door Sickesz is gesteld. Vaststaat tevens dat Sickesz een zeer groot aantal mensen heeft behandeld met OMG en dat slechts één maal een klacht tegen haar is ingediend, die ongegrond geoordeeld is. Ook grief 4 is derhalve gegrond.

3.5. De overige grieven behoeven op grond van het vorenstaande geen afzonderlijke bespreking. Bij afweging van de onder 3.1 genoemde belangen, prevaleert het belang van Sickesz om niet lichtvaardig te worden blootgesteld aan publicaties die haar eer, goede naam en integriteit aantasten. Vaststaat immers dat de diffamerende term kwakzalverij niet van toepassing is op OMG en dat Sickesz, als beoefenaar van deze behandelwijze, derhalve ten onrechte is geplaatst op de lijst van kwakzalvers (en notoire genezers), nog daargelaten dat deze lijst wel heel onzorgvuldig tot stand is gekomen, te weten door een enquête onder de leden en/of stemming tijdens een congres. De

Vereniging en Renckens hebben dan ook onrechtmatig jegens Sickesz gehandeld door haar op de lijst van kwakzalvers en notoire genezers te plaatsen. Het vonnis waarvan beroep dient te worden vernietigd. Renckens heeft nog gesteld dat hij slechts is opgetreden in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Vereniging en derhalve niet persoonlijk onrechtmatig gehandeld kan hebben. Deze stelling wordt verworpen, nu Renckens de schrijver van het hoofdstuk over Sickesz in de publicatie is en onder zijn naam het boekje is uitgegeven als bedoeld onder 2.6. Hiermee heeft Renckens niet alleen in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Vereniging doch ook als privé-persoon zich onrechtmatig gedragen jegens Sickesz.

De vorderingen van Sickesz zijn in beginsel voor toewijzing vatbaar, zij het dat het hof de onder c gevorderde dwangsom zal beperken tot een maximum van € 100.000,-. Bij de onder d en e gevorderde opnemings van een eventuele nieuwe druk van de publicatie en/of het onder 2.6. bedoelde boekje heeft Sickesz onvoldoende belang, nu haar naam daarin niet meer zal worden vermeld.

3.6. Tegen de afwijzing van de voorwaardelijk ingestelde reconventionele vordering is door de Vereniging en Renckens geen grief gericht, zodat deze vordering niet ter beoordeling aan het hof voorligt.

3.7. De Vereniging en Renckens zullen als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten in eerste aanleg en in hoger beroep

4. Beslissing

Het hof:

vernietigt het vonnis van de rechtbank Amsterdam van 3 augustus 2005 en opnieuw rechtdoende:

- verklaart voor recht dat de Vereniging en Renckens onrechtmatig hebben gehandeld door Sickesz op te nemen in een in 2000 uitgegeven boekje, althans lijst, van kwakzalvers;
- verklaart voor recht dat de Vereniging en Renckens onrechtmatig hebben gehandeld door Sickesz op te nemen in een in 2001 uitgegeven boekje, althans lijst, van notoire genezers;
- verbiedt de Vereniging en Renckens om – bij gelijke feiten en omstandigheden – Sickesz in de toekomst opnieuw aan te duiden als kwakzalver of notoire genezer in woord of geschrift en verbiedt hen Sickesz op te nemen in een volgend soortgelijk boekje op straffe van een dwangsom van € 10.000,- voor iedere publicatie die in strijd is met dit verbod, tot een maximum van € 100.000,-;
- gebiedt de Vereniging en Renckens om binnen tien dagen na betekening van dit arrest, op eigen kosten, een rectificatie-advertentie te plaatsen op pagina 2 van de Telegraaf en het NRC Handelsblad met afmeting van ongeveer 10 bij 20 centimeter met de volgende rectificatietekst:

RECTIFICATIE

Op grond van een arrest van het Gerechtshof Amsterdam verklaren de Vereniging tegen de Kwakzalverij en haar voorzitter C.N.M. Renckens hierbij dat zij mevr. M. Sickesz, orthomaneel arts te De Haag, ten onrechte hebben opgenomen in het boekje ‘Kwakzalverij in de twintigste eeuw’ en het boekje ‘Genezen is het woord niet’. De Vereniging zal zodanige uitlatingen ten aanzien van Sickesz niet meer doen, nu niet kan worden gesteld dat de behandelmethoden van Sickesz en de orthomanele geneeskunde geen (enkel) effect hebben.
- veroordeelt de Vereniging en Renckens in de kosten van het geding in eerste aanleg begroot op € 1.808,- aan salaris procureur en € 286,15 aan verschotten en in hoger beroep op € 2.682,- aan salaris procureur en € 376,60 aan verschotten;
- verklaart dit arrest uitvoerbaar bij voorraad.

Dit arrest is gewezen door mrs. T.A.C. van Hartingsveldt, J.H. Huijser en C.E. van Oosten-van Smaalen en in het openbaar uitgesproken door de rolraadsheer op 31 mei 2007

Noot

Dylan Griffiths

Mr. D. Griffiths is advocaat te Amsterdam (Höcker).

De Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft in 2000 een lijst gepubliceerd van 'de 20 grootste kwakzalvers van de 20^e eeuw'. Bij het opstellen van die lijst heeft de Vereniging als definitie van kwakzalverij gehanteerd:

- elk beroepsmatig handelen c.q. het verlenen van raad of bijstand in relatie tot de gezondheidstoestand van mens of dier
- dat niet gefundeerd is op toetsbare en voor die tijd logische dan wel empirisch-houdbare hypothesen en theorieën
- die actief onder het publiek worden verspreid ('overpromotion')
- zonder dat toetsing binnen de beroepsgroep op effectiviteit en veiligheid heeft plaatsgevonden en
- die (veelal) zonder overleg met medebehandelaars wordt toegepast.

Sickesz, een arts die sinds 1965 werkzaam is op het gebied van de orthomanele geneeskunde, staat zevende op de lijst. De lijst is, zonder vermelding van de door de Vereniging gehanteerde definitie, gepubliceerd in de *Volkskrant*, *NEWS.nl* en *Panorama*.

Heeft de Vereniging onrechtmatig gehandeld door Sickesz op te nemen in de lijst? Het Hof oordeelt van wel, op grond van de volgende redenering. Het publiek dat kennis neemt van de lijst zal aan het woord kwakzalver de 'in het gewone spraakgebruik gangbare negatieve gevoelswaarde' toekennen. Daartoe verwijst het Hof naar de in *Van Dale* opgenomen betekenis van kwakzalver:

- iemand die nutteloze middelen toepast ter genezing van de een of andere ziekte, of middelen beweert te kennen tegen alle mogelijke ziekten, ofwel iemand die zulke middelen, meestal met veel ophef, te koop aanbiedt; onbevoegd beoefenaar van de geneeskunst;
- iemand die het publiek wat op de mouw wil spelden, boerenbedrieger; oplichter; knoer.

Het is deze definitie die bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de lijst tot uitgangspunt moet worden genomen en niet die van de Vereniging. Het Hof vervolgt met de constatering dat niet vaststaat dat Sickesz' behandelmethode nutteloos is, laat staan dat zij een boerenbedrieger is. Slotsom: de Vereniging heeft onrechtmatig gehandeld jegens Sickesz en moet (7 jaar ná publicatie van de lijst!) rectificeren in de *Telegraaf* en *NRC Handelsblad*. Als ik Piet Borst mag geloven à raison de € 30.000,- (*NRC Handelsblad* 13 juni 2007). De tweede zin van de bevolen rectificatie vind ik trouwens het vermelden waard: *De Vereniging zal zodanige uitlatingen ten aanzien van Sickesz niet meer doen [hoe weet het Hof dit?], nu niet kan worden gesteld dat de behandelmethode van Sickesz en de orthomanele geneeskunde geen (enkel) effect hebben [zou Sickesz blij zijn met deze zuinige rechtzetting?]. Bovendien verbiedt het Hof de Vereniging om Sickesz – bij gelijke feiten en omstandigheden – in de toekomst weer kwakzalver te noemen, op straffe van een dwangsom van € 10.000,- per keer.*

Ik zou het misschien met het Hof eens zijn geweest als het recht op vrije meningsuiting niet bestond. Dus: als in uitingszaken het gewone onrechtmatigheids criterium onzorgvuldigheid in het maatschappelijk verkeer gold. Het is inderdaad onzorgvuldig iemand een oplichter te noemen als die dat – naar normaal spraakgebruik – niet is.

Maar het recht op vrije meningsuiting bestaat wél. Los van de vraag wat dat recht in dit geval betekent – waarover hieronder meer – is het opmerkelijk dat er nog steeds rechters zijn die uitspraken doen die een beperking op de uitingsvrijheid inhouden, zonder daar in die uitspraak überhaupt bij stil te staan. Artikel 10 EVRM eist immers dat een rechter alvorens zo een uitspraak te doen beoordeelt of, en motiveert waarom, de uitgesproken beperking op de uitingsvrijheid noodzakelijk is in een democratische samenleving.

Als die toets in deze zaak wél zou zijn toegepast, zou dat dan tot een andere uitkomst hebben moeten leiden? Ik denk het wel. In een democratische samenleving moet er open gedebateerd kunnen worden over zaken van publiek belang, zoals de merites van verschillende wijzen van geneeskundige behandeling. Daarbij moet de deelnemer aan dat publieke debat zijn woorden niet op een goudschaaltje hoeven te wegen. Als eenieder die overweegt zich te mengen in het publieke debat vooraf zeker moet weten of een rechter zijn woordkeus niet ongepast zal vinden, omdat hij anders een veroordeling tot rectificatie (met de daarbij horende kosten) en proceskosten, en moge-

lijk ook schadevergoeding, tegemoet kan zien, dan leidt dat ertoe dat potentieel nuttige – alhoewel misschien onfatsoenlijk scherp getoonzette – bijdragen aan het publieke forum worden onthouden (*chilling effect*). Dat gevolg is onverenigbaar met de gedachte achter het recht op vrije meningsuiting.

Het is wellicht onbehoorlijk van de Vereniging om Sickesz een kwakzalver te noemen, zich beroepend op haar eigen – van de gangbare afwijkende – definitie van dat begrip. Maar het is niet noodzakelijk in een democratische samenleving dat de Vereniging wordt bevolen haar toon te matigen. In een democratische samenleving zou het zo moeten werken dat Sickesz – alleen of in een eigen verenigingsverband – in het publieke forum uitlegt waarom haar werkwijze de patiënt wél voordeel bezorgt, zich desgewenst bedienend van scherpe bewoordingen ten aanzien van de traditionele geneeskunde, die in haar ogen ongetwijfeld een grote mate van arrogantie aan de dag legt. Het is niet nodig dat de rechter in dit soort debatten ingrijpt en volgens artikel 10 lid 2 EVRM betekent dit dat de rechter de vordering van Sickesz had moeten afwijzen.

Noot van de redactie

In zijn noot onder EHRM 30 november 2006, *Veraart/NL, NJ 2007, 368*, refereert E.J. Dommering ook aan deze zaak.

Zie voor een eerdere zaak waarin de term 'kwakzalver' centraal staat: Hof Amsterdam 19 oktober 2000, *LJN AA7654*.

Nr. 33 Kato/De Volkskrant c.s.

Voorzieningenrechter Rechtbank Amsterdam 28 juni 2007

Vonnis in kort geding in de zaak van Kinga Casander-Kato, wonende te Huizen, eiseres bij dagvaarding van 3 april 2007, procureur mr. R.E. van Schaik,

tegen

- Merijn Rengers,
- Pieter Broertjes, beiden kantoorhoudende te Amsterdam,
- de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid De Volkskrant BV, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, gedaagden, procureur mr. J.P. van den Brink.

1. De procedure

Ter terechtzitting van 24 april 2007 heeft eiseres, verder Kato, gesteld en gevorderd overeenkomstig de in fotokopie aan dit vonnis gehechte dagvaarding, met dien verstande dat zij het gevorderde onder V van het petitum heeft ingetrokken. Gedaagden, verder gezamenlijk ook te noemen De Volkskrant c.s., hebben verweer gevoerd met conclusie tot weigering van de gevraagde voorziening. Vervolgens is de behandeling van de zaak pro forma aangehouden tot 15 mei 2007, om partijen in de gelegenheid te stellen een oplossing in der minne te bereiken voor hun geschil. Bij faxen van 15 en 16 mei 2007 hebben partijen aan de voorzieningenrechter meegedeeld dat zij er (nog) niet zijn uitgekomen. Kato heeft verzocht om voortzetting van de behandeling. Deze heeft plaatsgevonden op 14 juni 2007, tijdens welke zitting Kato haar vordering van € 20.000,- schadevergoeding heeft gespecificeerd in die zin dat daarvan € 10,- is bedoeld als vergoeding van materiële en het resterende bedrag als vergoeding van immateriële schadevergoeding. Na verder debat hebben partijen verzocht vonnis te wijzen.

2. De feiten

2.1. De Volkskrant BV is uitgeefster van dagblad De Volkskrant. Rengers is verslaggever bij De Volkskrant en Broertjes is de hoofdredacteur. Kato heeft twee orthodontiepraktijken, één in Huizen en één in Utrecht.

2.2. Rengers is de auteur van een artikel dat op 2 augustus 2006 in De Volkskrant is verschenen, op de pagina Economie (pagina 6 van de krant van die dag), links onderaan, met de kop: 'Stichting wil boze beugeldragers helpen.'

Dit artikel bevat onder meer de volgende passages:

'Daar zaten we dan', zegt Ingrid van der Ploeg uit Utrecht. 'Het gebit van mijn zoon Jeffrey bleek door de orthodontist totaal verknald. [...] We vingden echter overal bot met onze klachten. Ik heb het maar opgegeven en hoop dat